

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych oraz placówkach wykonuje upoważnienie zawarte w art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59), zwanej dalej „ustawą”. Zgodnie z treścią upoważnienia, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, zasady udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach, które powinny tworzyć warunki dla zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, w szczególności wspomagać rozwój uczniów i efektywność uczenia się.

W projektowanym rozporządzeniu zostały zachowane dotychczasowe rozwiązania dotyczące organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wprowadzane od kilku lat zmiany w przepisach dotyczących pomocy psychologiczno-pedagogicznej wskazywały na działania szkoły mające na celu rozpoznawanie i zaspokajanie specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Projektowane przepisy mają na celu uszczegółowienie zadań nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w niniejszym zakresie.

Zasadniczą zmianą jaka zachodzi w projektowanym rozporządzeniu w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym jest wskazanie, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w przedszkolu, szkole i placówce, w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki ucznia (§ 2 ust. 1 projektu).

Szkoła jest pierwszym środowiskiem, w którym dokonywane jest rozpoznanie i udzielane wsparcie uczniom. Szczególna w tym zakresie jest rola nauczycieli, którzy w środowisku szkolnym najłatwiej i najtrafniej mogą zaobserwować pierwsze symptomy trudności dziecka. Ważnym ogniwem systemowych rozwiązań są również szkolni specjaliści, którzy powinni stanowić pierwszy poziom wsparcia dla nauczycieli i uczniów, a także rodziców.

Specjalne potrzeby edukacyjne powinny być postrzegane nie tylko jako wynik działania czynników tkwiących w samym uczniu, ale także jednoczesnego oddziaływania tych uwarunkowań, które składają się na kontekst edukacyjny, w jakim funkcjonuje uczeń. Uwzględnienie wpływu czynników środowiskowych – zarówno barier, jak i czynników wspierających – na jakość procesu kształcenia i wychowania umożliwia dostrzeganie specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży nie tylko z punktu widzenia czynników osobowych, uwarunkowań rozwojowych konkretnego ucznia, ale również poprzez pryzmat psychospołecznych uwarunkowań środowiska, w którym dziecko funkcjonuje.

Przy rozpoznawaniu specjalnych potrzeb edukacyjnych ucznia należy zatem uwzględnić przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w środowisku szkolnym oraz wspieranie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień ucznia (§ 20 pkt 1, § 24 pkt 1, § 25 pkt 4 i § 27 pkt 5 projektu).

Koniecznością staje się rozpoznanie sytuacji i warunków, które determinują to, jak uczeń funkcjonuje, bowiem rozpoznanie środowiska i przyczyn ograniczających bądź wspierających optymalne funkcjonowanie oraz zniwelowanie lub skompensowanie tych uwarunkowań środowiskowych, które mogą stanowić barierę dla ucznia.

Z uwagi na powyższe proponuje się stosowne zmiany w przepisach regulujących zadania nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych oraz specjalistów, podkreślając, że prowadzenie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, w tym prowadzenie obserwacji pedagogicznych ma na celu rozpoznawanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w środowisku szkolnym (§ 20 pkt 1, § 24 pkt 1, § 25 pkt 4 i § 27 pkt 5 projektu).

Podkreślono także konieczność współpracy nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w zakresie wspierania ucznia i udzielania mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej także w trakcie bieżącej pracy z uczniem, oraz dostosowania sposobów i metod pracy do możliwości psychofizycznych ucznia (§ 20 ust. 4 projektu).

W celu wzmocnienie wsparcia nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów oraz ich doskonalenia w zakresie rozpoznawania specjalnych potrzeb dzieci i młodzieży w § 6 ust. 6 doprecyzowano, że dyrektor przedszkola, szkoły i placówki organizując pomoc psychologiczno-pedagogiczną powinien planować i prowadzić wspomaganie mające na celu m.in. podejmowanie działań mających na celu podnoszenie jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dookreślono także, że wsparcie merytoryczne dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce, zapewniają poradnie oraz placówki doskonalenia nauczycieli na wniosek dyrektora przedszkola, szkoły i placówki (§ 28 projektu).

Ponadto, w § 4 ust. 4 i 5 projektu proponuje się, aby w przypadku gdy udzielana uczniowi pomoc psychologiczno-pedagogicznej nie przynosi efektów i nie następuje poprawa funkcjonowania ucznia, dyrektor przedszkola, szkoły i placówki, za zgodą rodziców ucznia może wystąpić do poradni psychologiczno-pedagogicznej z wnioskiem o przeprowadzenie pogłębionej diagnozy specjalistycznej problemu ucznia w celu wskazania sposobu rozwiązania tego problemu. Proponuje się, aby wniosek w tej sprawie zawierał najważniejsze informacje dotyczące rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia oraz jego potencjałe rozwojowy, występujących problemach i trudnościach ucznia w funkcjonowaniu w przedszkolu, szkole i placówce, a także działań podjętych przez przedszkole, szkołę lub placówkę w celu poprawy funkcjonowania ucznia, formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi, okresie ich udzielania oraz efektach przeprowadzonych działań i udzielane pomocy, a także wnioski dotyczące dalszej pracy z uczniem. Takie

rozwiązanie usprawni proces diagnostyczny przeprowadzany w poradni psychologiczno-pedagogicznej, a rodzice uczniów zostaną odciążeni z obowiązku pozyskiwania dodatkowych dokumentów ze szkoły, które niezbędne są do przeprowadzania rzetelnej diagnozy ucznia.

Proponuje się także wśród potrzeb uczniów stanowiących podstawę do objęcia ich pomocą psychologiczno-pedagogiczną wskazać dodatkowo zaburzenia zachowania i emocji, które należy korygować w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz poprzez objęcie ucznia odpowiednimi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Odpowiednio wczesne rozpoznanie zaburzeń zachowania i emocji będzie przeciwdziałało pojawieniu się u ucznia niedostosowania społecznego (§ 2 ust. 2 pkt 4 projektu). Dodatkowo, w celu poszerzenia grupy uczniów, którzy mogą korzystać z zajęć logopedycznych proponuje się zastąpienie w § 2 ust. 2 pkt 7 projektu określenia „zaburzeń komunikacji językowej”, stanowiących podstawę do objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną określeniem, że potrzeba objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną może wynikać z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych.

W projektowanych przepisach § 5 proponuje się poszerzenie katalogu osób inicjujących udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej o asystenta nauczyciela, do którego zadań należy wspieranie nauczyciela prowadzącego zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, oraz asystenta wychowawcy świetlicy, o których mowa w art. 15 ust. 7 ustawy. Osoby te z racji wykonywanych obowiązków mają wiedzę na temat potrzeb ucznia i dlatego też powinni znaleźć się wśród podmiotów inicjujących udzielanie uczniowi niezbędnego wsparcia.

Wśród form pomocy psychologiczno-pedagogicznej proponuje się dodanie nowej formy tj. zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, bowiem zgodnie z upoważnieniem ustawowym do wydania projektowanego rozporządzenia, pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinna wspomagać nie tylko rozwój uczniów, ale również efektywność uczenia się (§ 6 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 2 projektu). Efektywne uczenie się uzależnione jest od wyboru właściwej metody uczenia się, w zależności od zakresu merytorycznego przedmiotu nauki oraz umiejętności rozpoznania czynników wpływających na ten proces. Istotne jest nabywanie przez uczniów umiejętności sprawnego czytania ze zrozumieniem oraz technik wspomagających zapamiętywanie. W § 8 projektu rozporządzenia wskazano, że zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się organizowane są w celu podnoszenia efektywności uczenia się.

Proponuje się również zastąpienie zajęć socjoterapeutycznych zajęciami rozwijającymi kompetencje emocjonalno-społeczne. Zajęcia socjoterapeutyczne powinny być adresowane do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na zagrożenie niedostosowaniem społecznym. Obejmowanie tym zajęciami uczniów, którzy nie posiadają ww. orzeczenia, w tym dzieci w przedszkolu, budziło wątpliwości merytoryczne. Natomiast zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne będą mogły być organizowane dla większej grupy dzieci i młodzieży, zgodnie z rozpoznanymi potrzebami w tym zakresie. W § 11 projektu wskazano, że zajęcia te organizuje się dla uczniów przejawiających trudności w funkcjonowaniu społecznym.

Ponadto, w odpowiedzi na liczne wnioski nauczycieli, specjalistów i dyrektorów szkół i placówek kierowane do Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczące ujednolicenia czasu trwania zajęć specjalistycznych, zajęć rozwijających uzdolnienia oraz zajęć

dydaktyczno-wyrównawczych w § 15 projektu rozporządzenie zaproponowano, aby godzina ww. zajęć trwała 45 min.

Zgodnie z projektowanym § 6 ust. 2 pkt 6, ust. 3 pkt 4 i ust. 4 pkt 1 w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom w szkole i placówce prowadzone są zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu – w przypadku uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Ponadto, proponuje się wskazanie, że w przypadku szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum oraz placówek, o których mowa w art. 2 pkt 4 ustawy, zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu uzupełniają działania szkoły i placówki w zakresie doradztwa zawodowego (§ 18 projektu).

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie 1 września 2017 r.

Projektowane rozporządzenie będzie miało zastosowanie do pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom w przedszkolach, szkołach podstawowych, szkołach ponadpodstawowych i placówkach systemu oświaty. Zgodnie z art. 363 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) w odniesieniu do pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom w dotychczasowych gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych będzie nadal miało zastosowanie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532) aż do czasu zakończenia kształcenia w tych szkołach.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot regulacji nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Rozporządzenie nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanego rozporządzenia środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.